

Selmeczi Bea

Térérzékeny brigádnapló

A NEPTUNBRIGÁD ELŐADÁSAI

Hogyan hozhatunk létre olyan társulatot, amely valójában nem is létezik?

A Neptunbrigád nevét a véletlen szülte: egyik előadásukra készülve a balatonföldvári Neptun Szállóban laktak. A szereplőgárda előadásról előadásra változik, vannak, akik már két-három produkcióban részt vettek, mások csak egyszer mutatták meg magukat, mégis a brigád tagjai. A társulat Baksa Imre köré szerveződött, akinek balesete után egy időre le kellett mondania a színpadról, s bár azóta visszatért a színeszethez, de a kényszerszünet szülte rendezési kedve sem hagyott alább, és életben tartja állandó finanszí- lis, hely- és időproblémákkal küszködő munkaközös- ségét. A csapat pedig előbb-utóbb valódi társulattá ko- vácsolódik.

Baksa Imre igazi színészközpontú színházat terem- tett: olyan darabokat választ, amelyek ugyan nem kü- lönösebben jelentősek, de a színészeknek hatalmas ter- ret hagynak. Baksa képes a bennük lappangó érzése- ket, élményeket a felszínre hozni és a kissé papírízű darabokat tartalommal megtölteni. A spanyol (tragi)- komédiák mellett készült már csapatmunkából építke- ző „színházi szappanopera” is, ahol a rögtönzés domi- nált – noha ez a túlságosan laza szerkezetben néha ön- célúnak hatott. Sokszor olybá tűnik, mintha nem is előadást látnánk, hanem chipkamerával követnénk nyomon néhány ember életét.

A brigádnak nincs színháza, ami annyiban előnyös, hogy folyamatosan alkalmazkodniuk kell az új és új helyszínekhez, s ez nemcsak frissíti a vérkeringést, de átértelmezheti a koncepciót is. A helyszín ezért na- gyobb hangsúlyt kap, mint egy hagyományos kőszín- ház esetében, még akkor is, ha például *A Grönholm- módszer* kőszínházi körülmények között jött létre. Ahogy a modern képzőművészet a múzeumi visz- nyok ellen lázad, úgy próbál a modern (úttörő) színjá- tszás a kőszínházról leválni. A játék többnyire beékelő- dik a közönség közé, hogy megszüntesse a határokat néző és színész, valóság és színház között.

A brigád anyagi keretei szűkösek, ezért jelzésszerű díszletet használnak, de állandó díszlettervezőjük, Huszár Andrea bebizonyítja, hogy a minimalizmus sokszor izgalmasabb lehetőségeket nyújt a túlbútoro- zott játéktérnél. Minden előadásuk egy térben és dísz- letben játszódik, a helyszín alapos kiaknázásával.

A Városi Színház kis, emeleti termében mutatkoz- tak be 2006 márciusában, Jordí Galcerán katalán szer-

ző *Dakota* című comico-tragicójának ősbemutatójával. A derékszögben elhelyezkedő padosorok megnyitották a teret, és egyfajta V-effektként a szemközti ülőket is bevonták a látómezőbe. A nézők többé nem burkolóz- hattak jótékony homályba, minden rezdülésüket fi- gyelték a játéktérről. Nem maradt sarok kihasználatla- nul, a rendező még az ablakot is beemelte a játékba. Az előadás később átkerült a Thália Színház Régi Stúdiójába, majd a Stúdió „K”-ba, ahol a tér hasonlóan intim, de az emeleti és földszinti elhelyezkedés, vala- mint a szoba- és a színházhangulat különbsége új at- moszférát teremt.

A *Dakota* tipikus féltékenységi történetnek indul: Hipólito, a sikeres szájszobész (Huszár Zsolt) nem bí- zik fiatal feleségében, majd gyanakvása rögeszmébe csap át, amibe egyre jobban belehergeli magát. Végül megőrül. Felesége természetesen elhagyja egy másik férfiért, de hát ezen nincs mit csodálkozni, ha valami- től sokáig félünk, az bekövetkezik.

Mégsem egyszerű melodramát látunk, hiszen a szájs- zobész egy napon rádöbben, hogy bármit álmodik, az előbb-utóbb megtörténik. Innentől kezdve az álom ke- veredik a valósággal. Baksa Imre hagyja összerosódni a két tudatállapotot; csak az időbeli eltolódásokból kö- vetkeztethetünk vissza az eseményekre. A feszültség így egy pillanatra sem lankad, sőt a humoros és tragi- kus részek folyamatos váltakozása, főképp Ficzeré Béla kitűnő karakteralakításai (álombéli rendőr, Lui, majd ápoló) még jobban felerősítik.

Hipólito féltékenységi örülete lelkiismeret-furdalás- sal keveredik, mert megálmodja, hogy gyermekük azonnal meghal, miután felesége, Laura (Kakasy Dóra) megszülte, ám családi békéjük érdekében nem szól egy szót sem az asszonynak. Nemcsak az elhallgatás, hanem a közvetett gyilkosság is terheli tehát a lelkét, hiszen ki tudná megmondani, hogy az álom a valóság előjelezése-e avagy alakítója? A szájszobész ugyanis nemcsak fél az álmaitól, de várja is megvalósulását. Gyermekeit így tulajdonképpen saját maga pusztítja el, ahogy ő kényszeríti ki azt is, hogy felesége elhagyja.

A darab mintha végig kizárólag Hipólito fejében ját- szódna, aki belső monológjait vetíti ki a többi szerep- lőre, majd erős retorikával vázolja fel áldozatainak agy- rémeit. Igen, az áldozatainak. Laura és Guillermo, a pléhpfájú protézisügynök, akinek a karjaiba úzi, bár- mennyire is igyekeznek, már nem képesek saját életü- ket irányítani. Bár egyértelműen Hipólito a főszereplő,

a többi karakter is hasonlóan lényeges, s mindig az adott jelenet dönti el, kire kerül a hangsúly. Huszár Zsolt a gondosan felépített logikai eszmefuttatások segítségével és szabadjárá engedett ösztönösségével alkotja meg a féltékeny férj figuráját. Kakasy Dóra odaadó, érzéki feleséget alakít, aki pontosan tudja, mikor kell keménynek vagy puhának (cicásnak) lennie, a pókerarcú Géczy Zoltánt pedig semmivel sem lehet ki-zökkenteni nyugalmaiból, még akkor sem, ha felidegesítik. Ficzer Béla komikus jellemi a külvilág lenyomatoként törnek be az intim szférába, mondhatnánk, egymaga képes megjeleníteni az egész külvilágot.

A Neptunbrigád többi produkciója szintén tág mozgásteret biztosít a színészeknek. Szó szerint is. A 2007-ben bemutatott *Kaszabasza* (zűrzavar) a társulat saját ötletéből született, hosszú éjszakai próbák előzték meg, mire az improvizációkból összeállt a többnyire egyszéges előadás.

A budapesti éjszaka (élet)művészei estéről estére összegyűlnek egy kocsmában, hogy ne kelljen szembenézniük magukkal, ott-hon unatkozniuk, egyedül és céltalanul lézengeniük. Nevük nem fontos, talán soha nem is kérdezték meg a másiktól, csak azért beszélnek, mert a csend félelmetes. Jobbára hangosan gondolkodnak, választ és érdeklődést nem várnak. A társas magány tökéletes megvalósítása. Egyikük autóbalesetben meghal, de az ivócimborák közönyösen veszik tudomásul. A halál ugyanúgy elmegy mellettük, ahogy az élet. Csupáncsak eggyel kevesebben vannak.

A brigád nagyon ismerős problémához nyúlt a kocsmák lélektelen egyhangúságának ábrázolásakor, darabjuk az „üssük el az időt, és közben ne mondjunk egymásnak semmit” tipikus megvalósulása. Itt mindenki kényelmesnek ígérkező, valódi érzelmeiket nélkülöző viszonyokba menekül mély barátságok és szerelem helyett, mert valójában hazamenni fél.

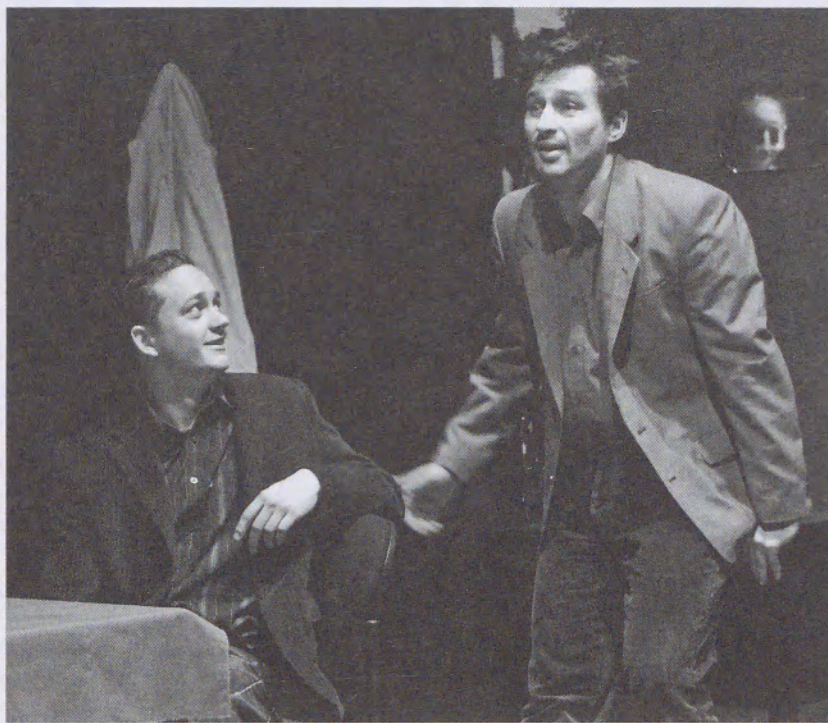
Az előadásban a társulat törzsgárdáján (Géczy Zoltán, Huszár Zsolt, az ezúttal színészként is közreműködő Baksa Imre) kívül Pokorny Lia és Polnauer Flóra, valamint a dizőz szerepében domborító Tóth Evelin énekesnő vett részt. Hitelesen hozták a kiüresedett individuuumokat és a sablonos ismeretsegeket, ki-ki ráismerhetett a hírhedt éjszakai arcokra, mulatóbeli beszélgetőtársaira, alkalmi szeretőire.

A kollektíva remek helyszínre talált a Sirály (a Városi Színház ideiglenes játszótere) színháztermében, amely nemcsak pincehangulata és oszlopos kialakítása miatt érdekes – a jelenetek több blokkban játszódhatnak –, hanem a budapesti éjszaka egyik népszerű szó-

rakozóhelyeként adekvát környezetet nyújtott a történethez.

A Neptunbrigád 2007-ben egy újabb Jordí Garcelán-ősbemutatóval, *A Grönholm-módszerrel* megnyerte az Új Színház Kőfal pályázatát. Ebben a katalán szerző egy kiterjedt kapcsolatokkal rendelkező nemzetközi bútorgég állásinterjúinak keretében mutatja be négy, a kereskedelmi igazgató posztjára jelentkező ember kálváriáját, megaláztatását és megalázkodását, kiemelve, hogy mi mindenre képesek az áhított munka elnyeréséért.

A játék több síkon folyik: a jelöltek versenyztetését egy beépített ember irányítja, akiről nem tudjuk, közülük egy-e, avagy kívülről figyeli őket afféle Nagy Testvérként. Ahogy a *Dakotában* a valóság az álommal, úgy mosódik itt össze a hazugság az igazsággal. A jelöltek nem mehetnek ki a szobából – a bezárás a megalázás része, és a halállal egyenértékű, mert a menekülést, vagyis a feladást jelenti. Ezt

Géczy Zoltán
és Huszár Zsolt
a *Dakotában*

pedig egy multinacionális cég igazgatója nem teheti meg.

Az önvédelem személyeskedésbe csap át, kínosan vájkálnak egymás múltjában, magánéletében, de a kiborulás ellenére senki sem adja fel. Lassan mégis sorra kiszállingóznak a teremből, míg végül csak egyvalaki marad. A győzelem ízet már a szájában érző Ferran azonban rádöbben, hogy nem olyan embert keresnek, aki ugyan gátlástalannak látszik, de a szíve mélyén jó, hanem olyat, aki bár gátlástalan, de mégis jónak mutatja magát. Ezen nincs mit csodálkozni, hiszen a multik világában a töröket hátulról illik döfni.

Ficzer Béla (Enric) a kiegyensúlyozott, de önbizalom-hiányos kisembert testesíti meg, aki úgy tesz, mintha alárendelné magát mások céljainak. Vass György Carlos szerepében szélsőséges jellem, egyszer tenyérbe mászóan kedves, másszor teljesen váratlanul

szúr. Érzelmossége totálisan alkalmatlanná teszi a vezetői posztra. Huszár Zsolt a cinikus, mindenkin keresztülgázoló Ferran, aki maga az *Übermensch*. Mikor azonban felszínre tör elfojtott énje, frusztráltsága és gátlásai miatt kisfiús agresszivitásba csap át. Tombol, de nem lépi át az önkontrollvesztés határát. Éppen az ellentéte Botos Éva Mercéje, aki vérbeli női szenszitivitását a keménység álcájával leplezi, de végül mégis összeomlik. A meglepő fordulat után aztán lehullik róla az álarc álarcának álarca: ő az, aki jónak mutatja magát, pedig...

Az Új Színház meglehetősen barátságos és szobaszínház jellegű stúdiója nem tett rosszat az előadás-

Ficzere Béla,
Botos Éva és
Vass György
A Grönholm-
módszerben

Kakasy Dóra és Nasz lady Éva a Mobilban

Katona László felvétele

nak, bár a színpad így elkülönült a nézőtértől. Ha a szereplők a közönségbe ékelődve küzdenek végig a játékot, talán még jobban érzékeltethetnék a bezártságot és a félelmet, a nem szunnyadó gyanakvást és a kéte-lyeket.

2008-ban a Neptunbrigád egy másik katalán szerző, Sergi Belbel *Mobil* című (tragi)komédiáját tűzte műsorára, ezúttal a Gödörben, majd átköltöztették a felújított KINO-ba. Sergi Belbel érdekes kísérletre vállalkozik: monológokból és fél-párbeszédkekből (vagy talán ezek is monológok?) állítja össze a helyenként drámai, máskor komikumba forduló darabot.

Az író négy ember egy napját mutatja be egy reptéri terroristatámadás tükrében. Mind a négyen mai alap-típusok: az egyedül teljesen elveszett háziasszony (Nasz lady Éva), aki korábban férjére, a válás után pedig lányára támaszkodik; az erőszakos karrierista üzletasszony (Molnár Erika), aki fiát háziállatként kezeli, és féltékeny minden nélküle töltött percére; a fiatal lány (Kakasy Dóra), aki uralkodni akar környezetén, és anyját meghunyászkodó szerepkörbe kényszeríti; és végül a rövid pórázon tartott fiú (Chován Gábor). A karakterek több síkon keresztezik, ellentétezzük egymást, a támadás először egymás mellé sodorja, majd szembefordítja őket. Percről percre más és más oldalukat ismerjük meg, és a közhelyes alapszituáció ellenére egyre mélyebb rétegek kerülnek felszínre. Ezen az egy napon egész életük leperog előttünk.

A terrorcselekmény szélsőséges viselkedést vált ki, már senki sem lehet langyos, a szőnyeg alá söpört konfliktusok hirtelen előtörnek. Kémiai reakcióhoz hasonlóan a koherens kötésben élő atomok szétvál-
nak, hogy másképpen kapcsolódjanak össze. A színészek ügyesen építik fel az először sematikusnak tűnő, de igencsak összetett jellemeket, amelyeket aztán hagymaszerűen bontanak ki álca-héjukból.

Ráadásul a KINO tere, ahol a szereplők jelenetei nem különülnek el, új tartalommal gazdagította a játékot, hiszen a kagylóba mondott monológok alatt megfigyelhettük a hívott fél reakcióit is, s mimikájuk dialógussá emelte a külső megfigyelőként valójában mulatságos dobozba beszélést. A mozi erkélye a lány lakásává vált, a bárpult többnyire igazi bárpultként, a közönség székei pedig megannyi várótermi ülésként funkcionáltak. Baksa Imre még a büfé fali menüjét is felhasználta díszletelemként: a reptéri járatok számát és indulási idejét tüntette fel rajta. Külön öröm, hogy egy mozinéző (a KINO-ban gyakran egyszerre fut két program) a legmegfelelőbb időben gyalogolt keresztül a színen, sőt a büfében még rendelt is, miközben kint-ről egy hajléktalan integetett be az üveglakhoz nyomva orrát, hogy a kép teljes legyen.

A Neptunbrigád előadásai az elidegenedés, kiszolgáltatottság problémája körül forognak; arról szólnak, hogy miért válunk saját kapcsolatainkban kívülállóvá, miért félünk a kötődéstől, miközben ugyanakkor szorongunk a magánytól. Kérdés, hogy 2009 őszére beharangozott fél-ősbemutatójuk, *A világszép nádszál-kisasszony* (a mesedarabot Litvai Nelli dolgozza át) hogyan illeszkedik majd a gondosan végigvitt tematikába, és hogy a kőszínházi (új színházi) környezet nem kényelmesíti-e el a csapatot.